

Hósdagin 24. apríl lat framsýningin Gay Greenland upp í Norðurlandshúsinum, Gay Greenland er søgan um væleydnaða Gay Pride átakið í Grønlandi. Norðurlandski stovnurin, Napa, í Grønlandi hevur tikið stig til framsýningina, og endamálið er at fortelja, hvussu samkynd uppliva veruleikan í Grønlandi

SKAL JENIS MELDAST?

Tolsemi er ikki bara ein ábyrgd, sum liggur á mótpartinum. Á teimum hinumegin hegnið, sum ein er ósamd/ur við. Tolsemi snýr seg eisini um at góðtaka, at onnur finnast at ella enntá niðra tað, sum ein sjálv/ur umboðar.

Tí hevur illbrýnti maðurin í Norðurlandahúsinum ongan rætt til at krevja eitt alment rúm, sum er reinsað fyri øllum tí, sum hann ikki brýggjar seg um. Og limirnir í LGBT kunnu heldur ikki gera krav um eitt alment rúm uttan kritiskar ella enntá niðrandi útsagnir. Tí fegnaðist um, at LGBT ikki valdi at melda Jenis av Rana fyri tað, sum hann segði við donsku avísina Information í oktober í fjør. Eftir mínum tykki er tað skeivt at tosa um lógarbrot og rættarmál, hvørjaferð onkur markerar eitt ósympatiskt ella niðrandi sjónarmið. Eitt dømi var, tá Jógvan Páll Lassen, advokatur, proklameraði á forsíðuni á Sosialinum í 2010, at Jenis av Rana hevði brotið § 266b, tí hann ikki vildi eta døgverða saman við fyrrverandi íslenska forsætisráðharranum, sum var lesbisk, og sum hevði makan við í Føroyum. Eftir mínum tykki er tað fullkomiliga láturligt at geva avboð til ein slíkan døgverða við hesi orsök, men tað er skeivt at tosa um lógarbrot. Tá er man ikki petti betri enn Bill Justinussen, tá hann meldaði Ole Wich fyri umstridda listaverkið, HomoFObia, afturi í 2006. Sami Bill hevði stutt frammanundan spurt, um tað mundi vera ein samanhangur millum eina Gay Pride í New Orleans og ódnina Kathrinu, sum tók lívið av 1836 fólki og rak fleiri túsund frá húsi og heimi. Bill spældi altso við tankan um, at ræðuliga ódnin var Guds revsing fyri eina homo-skrúðgongu, og tað er nokk tað mest viðgongda, sum eg til dags dato havi hoyrt í kjakinum um samkynd. Men Bill skal hava loyvið til at bera fram sína hugsan.

Intolerant fólk finnast allastaðni, og dysturin um frumrættin til at vera tað størsta offrið flytir einans fokus frá tí veruliga spurninginum: hvussu skipa vit eitt rættvist og rúmligt samfelag? Tað einasta, sum ein

fær burturúr at melda, er at gera síni mótstøðufólk til offur og pínslarvátar. Ein heiður og eitt upmerksemi, sum tey sjáldan hava uppiborið.

Stóra bretska skaldið, Oscar Wilde, varð settur í fongsul orsakað av sínum samkyndleika í Bretlandi seint í 1800-talinum. Í einum modernaðum varianti af fjallatalu Jesusar segði umstridda skaldið einaferð: »Always forgive your enemies, because nothing annoys them so much!«

Um eg vil hava loyvi til at siga mína hjartans hugsan – og tað vil eg – so má eg eisini tola, at mín mótpartur hevur sama rætt. Tað er prísurin fyri at liva í einum pluralistiskum demokratii, har meiningar bresta saman á tí demokratiska vígvøllinum. Hetta hóast eg eri tilvitaður um, at tað ikki kann vera lætt at leggja oyra til niðrandi talu, serliga um tú ert ein ungur og óavklárður persónur, sum hoyrir til ein seksuellan minniluta.

Um »ekstremistisk«, »ósympatisk« ella »miðaldarlig« sjónarmið ikki sleppa fram í ljósið, so verða tey heldur ikki konfronterað í tí almenna ljósinum, og so kunnu tey liva sítt tryggja lív í tí privata og tí dulda. Ein almenn útsøgn er altíð eitt kærkomið høvi at grundgeva ímóti. Tí er tað ein illusión at halda, at mótstøðan ímóti seksuallum minnilutum kann kriminaliserast í hel. Einku er vunnið, um ein við revsilógini í hondini tvingar fólk til at úttala seg á ein hátt, sum ikki endurspeglar teirra sjónarmið. Sum veljari vil eg fegin hoyra, hvat okkara politikarar innast inni hugsa, tí tástaðni veit eg, hvørji sjónarmið hesir politikarar í veruleikanum umboða. Vit kunnu sostatt velja ímillum eitt autentiskt kjak, sum endurspeglar tað, sum bylgist í fólkinum, ella eitt óautentiskt pseudo-kjak, sum ofta endar við einum kjaki um kjakið. Tað er í tí opna, frælsa og stundum sær-andi kjakinum, at tey mentala, sosialu, politisku og lögfrøðiligu mörkini verða flutt.

Tí má eg góðtaka nakrar yvirskipaðar spælireglur. Og í teirri løtu, at eg ikki longur unni mínum politiska mótparti somu grundleggjandi rættindi, sum eg sjálvur geri krav um, so koppa leiklutirnar á høvdið, og tey, sum

rópa harðast um toleransu, gerast ironiskt nokk tey mest intolerantu.

VAR MANDELA TOLERANTUR?

Men hetta merkir ikki, at toleransan eingi mörk hevur. Toleransa uttan mörk er jú bara eitt annað orð fyri líkasælu. Ghandi var ikki tolerantur yvir fyri bretskari imperialismu. Martin Luther King fann seg ikki í rasu-diskriminátión. Ayan Hirsi Ali talar harðliga ímóti umskering av gentubørnum. Og Nelson Mandela góðtók heldur ikki apartheid. Hesar hetjur umboða eftir mínum tykki positiva intoleransu mótvegis tí, sum ikki skal tolererast.

Nógvar teoretiskar bókur eru skrivaðar um hesa andsøgnina, sum í filosofiini verður rópt »The Paradox of Intolerance«, og tað finst eingin teoretisk loysn (til nördarnar kann eg viðmæla »The Open Society and Its Enemies« eftir Karl Popper). Tey menniskjuni, sum ikki eru »intolerant« í mun til okkurt, eru bæði amoralsk og líkasæl. Tann avgerandi munurin er tí ikki, hvør er mest tolerantur ella intolerantur, men hvat vit tolerara og ikki, hvørjum vit berjast fyri og ímóti, hvussu vit legitimera okkara sjónarmið, og hvørji amboð vit brúka. At býta heimin upp í tolerant og intolerant er tí ein innantóm lýsing av teimum sonnu, virðispolitisku ósemjunum.

Eftir mínum tykki áttu samkynd at fingið somu rættindi sum tann heteroseksuelli meirilutin. Og eg undrist á tey, sum halda, at samkynd skulu hjálpast, broytast, lekjast og fyri alt í verðini ikki legitimerast politiskt. Ein slík lóggávubroyting hevði gjørt Føroyar til eitt rættvísari, rúmligari og betri land, og sambært meiningakanningum ynskir ein trivaligur meiriluti av føroyingum eisini hesa broyting.

Men tey, sum hava onnur sjónarmið, mugu forólukkan sleppa at tala frítt og uttan hóttanir um stevningar og rættarmál.